

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 7 jan. 1952

*'s Morgens te 10 uur aangevangen en 's middags voortgezet, Trêveszaal.

Aanwezig: De Minister-President Drees en de Ministers Albregts, Beel, Van den Brink, Lief tinck, Mansholt, Mulderije, Rutten, Peters, Staf, Teulings, In 't Veld en Wemmers (Minister Joekes is wegens ziekte afwezig).

Tevens zijn aanwezig de Staatssecretarissen Blom, Götzen en (bij punt 8)

Moorman.

Secretaris: Wegens ziekte van Drs. J. Middelburg, Jhr.Mr. A.J.M. van Nispen tot Pannerden, Wnd. Secretaris.

1. *Notulen van de vergadering van 2 Januari 1952*

b. *Opmerking naar aanleiding van 3a (Besprekingen met Prof. Supomo.)*

Met verwijzing naar de passage 'dat ook is aangevoerd, dat de besprekingen zouden strekken tot algemene verbetering van de wederzijdse betrekkingen en deze incidenten daaraan in de weg staan', merkt Minister *Peters* op, dat in de vergadering van 17 December jl. werd besloten, dat de incidenten van de Blitar en Talisse geen aanleiding zouden zijn tot opschorting van de besprekingen met Prof. Supomo, maar wel medegedeeld zou worden, dat deze onvermijdelijk de besprekingen ongunstig zouden beïnvloeden. De Minister acht hetgeen in de vorige vergadering is betoogd dus niet houdbaar.

2. *Ingekomen stukken en mededelingen*

h. *De kwestie van de Vaandrig Aernout*

Ten gevolge van de gedeeltelijke publicatie van het rapport van de Commissie-Zaayer is de aandacht gevallen op T.H. van der Putten, indertijd in Indonesië Vice Voorzitter van de Bond van Overheids personeel in Militaire Inrichtingen. De Minister heeft besloten deze Van der Putten, die zijn werkzaamheden te Utrecht op normale wijze verrichtte, over te plaatsen als burger-technisch ambtenaar naar de Marine. Door enkele kranten (De Telegraaf, Trouw) wordt nu een nieuw onderzoek in deze zaak bepleit; de Minister is daartoe niet geneigd. Van de zijde van het KNIL wordt van tegengestelde gezichtshoek uit geageerd. De Minister deelt een en ander mede, omdat wel te verwachten is, dat hierover een nieuwe rel ontstaat.

3. *Uniezaken*

a. *Besprekingen met Prof. Supomo (Zie notulen Ministerraad d.d. 2 Januari 1952, punt 3a. #Zie ook notulen MR 7/1/52, punt 3b.)*

Minister *Peters* deelt de hoofdzaken mede uit de antwoord-nota van de Indonesische Regering op de Nederlandse protesten inzake de Blitar en de Talisse. In de kwestie van de Blitar wordt de nadruk gelegd op het onjuist handelen van de kapitein en de geoorloofdheid van de Indonesische maatregelen krachtens het Barcelonastatuut. In de zaak van de Talisse wordt alleen "psychologische noodzakelijkheid" aangevoerd als verklaring.

De Raad overweegt of de besprekingen met Prof. Supomo thans kunnen aanvangen. Ten gunste daarvan wordt aangevoerd, dat, nu officieel aan Indonesische zijde geen verband wordt gelegd tussen deze aanhoudingen en de kwestie Nieuw-Guinea, er voor Nederland niet voldoende grond bestaat om aan dit verband vast te houden. Vangen de besprekingen op korte termijn niet aan, dan zal de missie-Supomo naar Indonesië moeten terugkeren. Op een eerder voorstel in die zin heeft Prof. Supomo nog gereageerd met het zenden van twee koeriers.

Wordt de missie teruggeroepen, dan ontstaat onvermijdelijk een scherpe situatie. Internationaal zal ook niet begrepen worden waarom Nederland niet wil praten. Er moge aangevoerd worden, dat het beginnen van de besprekingen een succes voor Indonesië is, daarbij te bedenken valt toch, dat de groep, die prijs stelt op goede verhoudingen met Nederland, dit succes oogst, terwijl anders in de kaart van de radicalen wordt gespeeld. Hierbij komt, dat bij opschorting van de besprekingen internationaal de aandacht zwaar op de incidenten zal vallen; het zwakke hierbij is, dat de Nederlandse partij niet geheel brandschoon is. Vooreerst zijn de wapenzendingen niet op het gewone manifest vermeld; vervolgens zijn er waarschijnlijk – de juiste gegevens ontbreken nog – de overtredingen van de kapitein en ten slotte is geen uitvoering gegeven aan het besluit van de Ministerraad, genomen op 10 December jl., dat geen schepen met wapenzendingen Indonesische havens zouden mogen aandoen (aanvankelijk is de kapitein geseind, dat hij niet vóór de 18^e December zou mogen binnenvaren. Nadere telegrammen van de 17^e hebben hem niet meer tijdig bereikt). Internationaal staan wij niet sterk, waar bij komt, dat onzerzijds moeilijk de schuld gedeeltelijk op anderen geschoven kan worden. Van doorslaggevende betekenis is, dat de kwestie van de wapenzendingen niet opweegt tegen het belang, dat met de besprekingen met Prof. Supomo op het spel staat. Het is algemeen duidelijk, dat Nederland blijk heeft gegeven geen lange tenen te hebben; dit kan er nog wel bij. Niet onopgemerkt moge blijven, dat ook economisch deze situatie niet zonder gevaren is, zoals onlangs nog weer bleek bij de plaatsing van enige orders voor het vervaardigen van coasters, waarbij Nederland slechts de bouw van twee schepen kreeg toegewezen.

Hiertegenover wordt aangevoerd, dat in de antwoordnota op geen enkel punt materiële bevrediging wordt gegeven. Weliswaar is de kwestie van de soevereiniteit over Nieuw-Guinea niet aangevoerd, maar dit kan ook zijn oorzaak vinden in het bewustzijn van de zwakte van eigen betoog en de wetenschap, dat niet dan met grote schade door deze jonge staat tot eenzijdige verbreking van de RTC-overeenkomsten kan worden overgegaan. Ongetwijfeld heeft het laten-beginnen van de besprekingen prestige-verlies voor Nederland ten gevolge. Ook voor het binnenlandse front zal het moeilijk zijn een aannemelijke verklaring te geven; men zal dan wel de nadruk moeten leggen op gemaakte fouten. Bij dit al komt, dat het juridische betoog van de Indonesische Regering moeilijk houdbaar is. Het moge al juist zijn, dat de kapitein van de Blitar in overtreding was en dus de Indonesische Regering gerechtigd een onderzoek in te stellen en de wapens en ammunitie in beslag te nemen, van het ogenblik af, dat bekend was, dat de inbeslaggenomen goederen eigendom waren van de Nederlandse Regering had men deze moeten teruggeven. Niet alleen het Barcelonastatuut, ook het verdrag van Brussel van 10 April 1926 geeft immuniteit aan eigendommen van bevriende Regeringen. De vraag is ook of de havencommandant alvorens de lossing van de in beslag genomen goederen te gelasten wel, overeenkomstig de vuurwapenordonnantie, de instemming heeft gevraagd van de Procureur-Generaal. Moge het juridische betoog ten aanzien van de Blitar onhoudbaar wezen, voor de aanhouding van de Talisse is eigenlijk geen enkel zakelijk reden aangevoerd.

Intussen heeft prof. Supomo met de heer Djumhana op Zondagavond een bezoek aan Minister Stikker gebracht. De Minister heeft hen gevraagd, hoe zij de nota van de Indonesische Regering hadden begrepen. Geantwoord werd, dat vooral van betekenis werd gedacht, dat niet de stelling, dat Nieuw-Guinea tot Indonesisch grondgebied behoort, was aangevoerd. Prof. Supomo verklaarde, dat hij zich bij de besprekingen ook niet op dit a-priori-standpunt zou stellen. De Minister had verder gevraagd of de Indonesische Regering bereid zou zijn zijnerzijds een royaal gebaar te maken met betrekking tot de aangehouden wapenzendingen, indien Nederland, ondanks het onbevredigende van het antwoord zich met royale geste bereid zou verklaren de besprekingen aan te vangen. Na enig aarzelen verklaarde Prof. Supomo zich bereid een advies in deze richting te geven.

Vervolgens overwoog de Raad hoe ten aanzien van de wapenzendingen verder zou kunnen worden geprocedeerd. Besloten werd, dat deze kwestie voor het Uniehof zal worden gebracht, dan wel voor het Internationale Gerechtshof, indien Indonesië hierop prijs stelt en –

hetgeen juridisch nog eerst zal worden nagegaan – het Internationale Gerechtshof ook bevoegd is; alvorens de zaak aanhangig te maken zou een korte tijd b.v. van drie maanden gelaten kunnen worden om langs diplomatieke weg dan wel in commissoriaal verband tot een oplossing te komen. In de overwegingen werd betrokken, dat het Uniehof waarschijnlijk niet tot een uitspraak komt en het zelfs mogelijk is – gelet ook op het eerste geval voor het Hof gebracht – dat men eerst na jaren, of misschien zelfs niet, bijeen komt. In het laatste geval rust dan het odium op de Indonesische Regering, die nakoming van deze rechterlijke regeling onmogelijk maakt.

De Raad besluit dan een scherp gestelde antwoord-nota te zenden, waarin wordt medegedeeld, dat de Nederlandse regering zich door het Indonesische antwoord niet bevredigd acht en dat, nu van die zijde de kwestie tot een juridisch geschil is teruggebracht, er aan Nederlandse zijde de voorkeur wordt gegeven bovenstaande procedure te volgen, waarbij zou kunnen worden opgemerkt dat bij eventuele behandeling voor het Uniehof of Internationale Gerechtshof de kwestie van soevereiniteit over Nieuw-Guinea buiten beschouwing kan blijven, zoals ook de Indonesische regering in deze nota deed. Tevens zal worden medegedeeld, dat het uitblijven van het Indonesische antwoord veroorzaakt heeft, dat de Nederlandse Regering de besprekingen met prof. Supomo nog niet heeft kunnen beginnen.

Vervolgens besluit de Raad, dat er in een afzonderlijke nota bij de Indonesische Regering op zal worden aangedrongen de AOOOR-kwestie, welke door het Uniehof niet tot een beslissing kon worden gebracht, daartoe thans te voeren door mede te werken aan de benoeming van een zevende lid in het Uniehof dan wel het aangaan van een schikking.

De Raad gevoelt niet voor het advies van de HC in Indonesië om de besprekingen met Prof. Supomo te beginnen met de Nieuw-Guineakwestie. Naar het gevoelen van de Raad kan het beste gevraagd worden, dat Prof. Supomo begint met de voorstellen in beide kwesties (Nieuw-Guinea en herziening van de Unieovereenkomsten) op tafel te leggen.

De Raad acht het van betekenis, dat het Nederlandse antwoord op de Indonesische nota bekend wordt gemaakt.

- - -